

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló” a vobis institutum ad cat olicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter (Az általalatok katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló” cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhoz, 1895. március 6-án.)

Előfizetési árak:

1 évre 12 kor., 1/2 évre 6 kor., 1/4 évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Főszerkesztő:

BILKEI FERENC.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: **Szent-István-tér 1.**

Egyes számok kaphatók: a dohánytözsédekben.

In memoriam.

— Göresöni Dénes ünnepi beszéde II. Rákóczi Ferencről a Székesfehérvári Belvárosi Katolikus Kör emlékülképén. —

Székesfehérvár, okt. 31.

Kuruc Kassa városában a világtörténelemben páratlanul álló jelenetek mentek végbe.

Temettek zeneszóval, hazafiai örömtől kipirult arcokkal, a diadal szincibe öltözöködött kísérettel, az egész nemzet egyszerevő lelkesedése mellett.

Diadalmenetet tartottak évszázados nyugalmukból felzavart halottakkal. A csak ideig-óráig elnyomható, de sírjából örökké kitörő szabadság diadalmas crejét szimbolizálták egy levert szabadságharc földönfutó áldozataival. A hazaszeretletnek állítottak örök emlékjelet nemzetüktől megtagadott, hazátlank bujdosók felmagasztalásával.

Hítvallók és mártírok szentté avatásához hasonlítot ez a mai nemzeti ünnep s valóban a magyar szabadság hitvallói és mártírjai iránt mutattuk ki külsőleg is azt a hálát és kegyeletet, melyet évszázadoknak egymás nyomába lépő nemzedékei legtöbbször a törvény és hatalom ellenére is mindig csak ő irántuk éreztek, mindig csak az ő számukra tartogattak.

Bajosan akad nemzet a világon, melynek több hőse, több vértanuja volna, mint nekünk s

a melyik hőseivel, vértanúival szemben mégis fonákabb helyzetben volna, mint épen a magyar. *Másutt* a szabadságharcok ritkábbak voltak; *nálunk*, ha veressel jelölnek krónikáinkban a vértanuságok esztendeit, *századokon* keresztül nem akadnának feketebetűs évek. *Másutt* a dinasztikiak igyekeztek minél jobban megéteni nemzetüket, nálunk azonban mindig oda furakodott trón és nemzet közé az armány, kapzsiság, ha szonlesés és az *egyenlenség szítása, király és nép érdekeinek ez az egyforma elárulása*: a kitüntetéseknek, nagy vagyonoknak, címeknek és rangoknak állandó forrása lett. *Másutt*, ha folytak is nagy küzdelmek, azoknak hőseit és áldozatait legalább haláluk után nem üldözte többé a hatalom gyűlölete s a történelem nagyjui iránt való köteles kegyelet lerovásának megengedését egyedül minálunk tekintik részérvé főltségjognak. Angliában Becket Tamás canterbury érsek kivégeztése után egy esztendőre szörzetűhában vezekelt II. Henrik a kivégzés színhelyén, nekünk pedig századokig kellett várunk a legnagyobb hőscinken ejtett iszonyú sérelem orvoslására.

Erteném ezt a síron túl is századokig tartó gyűlöletet ha valami rebellis, folyton forrongó, elégedetlenkedő nép volnánk, de hát mutat-e a világtörténelem még egy nemzetet, mely százados jogtalanságok elviselésében, még a természetjoggal is ellenkező méltatlanságok eltűrésében, ősi intézményei megrongálásának elkeseredetten bár de mégis nyugodtan nézésben a miénkhez hasonló türelmet, a miénkhez fogható, nem egyszer indolencia számba menő mérsékletet tanusított volna:

A mi szabadsághőseink Bocskaitól Kossuth Lajosig mind példaképei voltak a dinasztikus hűségnek; a vitam et sanguinem jelenetei — ha nem is oly szinpadias elrendezéssel, mint 1740-

ben — tulajdonképen minden országgyűlésünkön megismétlődtek. Minket a király hűségéről mindig durva erőszakkal üttek el s az *eb ura fako* intranzigens zsákutcájába mindig kormányzóink rövidlátó politikája, esztelenségig menő erőszakoskodása miatt jutottunk.

Pedig sokszor oda juttattak bennünket! 1604-től 1722-ig folyton fegyverben állt a nemzet. Egyik harc a másikat érte s a XVII. század minden irodalmi emléke csak búról, fájdalomról, pusztulásról és kétségbeesésről beszél. Akiket nem lehetett megvásárolni pénzen, hivatalon, kinttintésen, azok — ha még oly hü emberek voltak is — el lehettek készűlve a köztérrel való leszoritásra, börtönre, vécpadra, orgyilokra. A minduntalan megújuló küzdelmek berekező békekötési csak a Corpus Jurist vastagították, de általuk nem lett szárdabb egy jog, nem lett könnyebb egy teher, nem lett biztosabb az alkotmány.

Bocskai István kezdte meg a fölkeléseket s II. Rákóczi Ferenc zárta be ezt a főlseges sorozatot. Időrend szerint ő volt az utolsó, a küzdelem dicsősége, a kivívott eredmények, a nemzet ragaszkodása s az utókor ítélete szerint azonban valamennyi szabadsághősünk között ő a legelső. Bocskairól, Bethlenről s a két Rákóczi Györgyről csak a litterátus emberek tudnak, Rákóczi Ferenc neve azonban ott él a nép ajkán, emléket őriz a világ leggyönyörűbb népköltészet, viselt dolgainak mesés krónikáját tovább adják apáról-fiúra.

Egyéniségének varázsa, származása, nagy vagyona, önzetlen hazaszeretete, sorsának csudás változatossága, önfeláldozása, államférfiai nagysága, minden világi hívságról való megható lemondása sokat megmagyaráznak ebből a nagy

A mi jó urunk.

— A Fejérmegyei Napló tárcája. —

— Bárdos József dr. ünnepi beszéde a cisztéri-főgimnázium Rákóczi-matináján. —

„De hol az a messzeség, melyet a bátorság könnyűvé ne tenne, ha erős akarati járul hozzá?”
Rákóczi emlékiratai.

Régi dicsőségünknek lelkesítő, de egyersmind szomorú napjai vonulnak el lelkem előtt.

Mohácsnál sirba szállt a huszonkétezer magyar vitéz, e huszonkétezer mártírral együtt sirba szállt, önásta sírjába bukott a magyar, alkotmányával, függetlenségével együtt. És azóta, ha végig tekintünk nemzeti történelmünknek négy százados évilapjain, csak fájó emlékek őrzik dicső elődeinknek viselt dolgai. Mert nem halt ki az ősi erény a jobbak szivéből, nem vontak magukra fekete gyászfátyolt temetési szertartásul azok, kik jobban szerették édes hazájukat, mint ön-ön magukat.

A fájdalomtól lesújtott, az idegen hatalmak járma alatt nyögő bus nemzetünk kénytelen volt túrni, mint hurcolja el a pogány török rabszjira verve kedves szülőtteit; kénytelen volt túrni, mint koboza el egy másik idegen hatalom, alkotmányát, szabadságát, mindenét.

Túrt e nemzet sok éven keresztül — és ha felcsillámlott is olykor előttünk az édes szabadság melengető sugára, sírva virgadó szegény hazámnak még sem lett föltámadása.

Nem lapozom föl historióknak vérbetűkkel teleirt fekete lapjait. Miért is lapoznám? Hiszen

minden lapján találunk szomorú képeket, ha nem keressük is. E szomorú képsorozatból kiválik egy-egy hős, aki a magyarság magas erkölcsi emelkedettségét mutatja. Így a tizenhetedik század legnagyobb magyarjai, a Zrínyiek s ezeknek méltó unokája: a mi jó urunk, vezérő fejedelemünk, kurucok csillaga, II. Rákóczi Ferenc.

A mindenéből kiforgatott és teljesen rabigában sínylő magyar nemzet elnyomott sóhaját, kító fohászát a gyalázatosnak nevezett vavári béke óta csak a jó Isten tudja, csak a jó Isten látja. És e hit ad még némi erőt a további szenvedések elviselésére. Mert hiába emeli fel a nemzet tiltakozó szavát a jogtörő hatalom ellen, jutalma fejvesztés, vagy kerékbotörés: „A gyászos eperjesi vécpad, ahogy vezérő fejedelemünk is írja, melyet Karaffa tábornok állított, s melyen hetvennél több nemes végeztetett ki, elég világosan bizonyítja: mi módon és mennyi véráldozattal támogatták a németek törvény-és szabadságellenes határozatukat. Ennek emlékezte nem márványtáblákra: de minden élő magyarnak szivébe vérbetűkkel van bevésvé.”

De végre megtelt a nemzet keserű örömpohara, elnyomott helyzete tűrhetetlenül vált. A leláncolt Prometheuszoktól vergődő kínjaiban szabado után kiált föl a nemzet és szava áthat a kárpáti bércen, át az ország határain túl, behat az idegen földön, erők rengetegébe elejtett csendes kolostor néma falai közé zárt ifju szivébe, a nemzet mártírjának, Zrínyi Péter grófnak, unokája lelkébe, Rákóczi Ferencnek lelkébe, szivébe.

Es föltekint az ősök dicső unokája a magas egekre, onnan kérve áldást, kegyelmet, kitartást, hogy elnyomott népének szabadságot hozzon messze idegenből.

A szabadoit megjön. Örömmel fogadja Nagy Bercsényi Miklós, ki alig hogy értésére adja a nemzet elnyomott helyzetét, ablakában titkos poroszlok járnak beárlás végett. Elmenekülhetett volna, de nem tette, mert másokat mindig jobban szeretteit önmagánál: kedves hitesársát halalos kórágán nem hagyhatta el, inkább kiszolgáltatta magát az áruló pribékek vasasnemetjeinek. De bármennyire áskálódtak is élete ellen, az őregajja sorsára ítélt ifju Rákóczi az isteni gondviselés közreműködésével felesége révén megszabadult nyirkos börtönéből és megkezdhetette nagy munkáját, a nemzet szabadságának visszavívását.

Önzetlen munkás volt a szabadság harcában, mely önzetlenségéről maga számol be az Örök Igazság előtt, kihe: ajánló soraiban ezeket intézi: „Keresek-e én az utókorban emléket, vagy halhatatlan nevet, mely a világi fejedelmek bálványja? Egyedül Te tudod, hogy ezen gyalázatos intító okok nem vezérlenek.”

Ahogy átlépte libertás zászlajával a magyar határt: „alig képzelhetni, mily igyekezettel és örömmel tódult a nép hozzám. Csapatunként rohantak, hozván magukkal kenyeret, hust és más szükséges élelmi szereket. Az emberek gyermekeik és feleségeik társaságában jövének, és meglatván engem messziről, térdre ereszkedtek és orosz módra keresztet vetettek magukra. Bőven hullatták örömkönnyeiket, melyek az enyémet is kicsalták... s kinyilatkoztatták, hogy élni-halni akarnak velem.”

Es tényleg étek-haltak azért a vezérért, ki megosztotta hűveivel örömet-bánátát egyaránt Szinte megmagyarázhatatlan az a lelkesedés, amellyel körülvették vitéz katonái vezérő fejedelemüket. Mikor megkezdte magasztos munkáját,

Ma lapunk 4 oldal.

0000609

Tudom visszakíván.
Mikor rég elmentem
Visszasohajtotok!
Mikor rég megholtam
Akkor is sirattok
Haló poromból is
Föltámasztanotok,
Összeszedetek még
Porhanyó csontjait.

Összeszedtük porhanyó csontjait, királyoknak sem járó diadalmenetben hoztuk haza drága ereklyéit. Hamvainak, megadtuk az őket megillető tiszteletet, a lelke az eszméi jogának diadalmas kivívása van most már csak hátra. Ha ez nem sikerül, ha a Rákóczi szabadságharcát mozgató ideák nem lesznek urak széles hazában, akkor bár inkább a hamvak nyugalomát se zavartuk volna meg. Ha azonban sikerül a magyar közélet ható, eleven tényezővé tenni Rákóczi mozgalmát legerősebb gondolatait: az önfeláldozó hazaszeretetet, a keresztény felekezetek testvéri egyetértését s a szegénység ügyének őszintén, okos felkarolását, akkor hamvai s lelke egyaránt hazajöttek. Rákóczi hontalanságának igazán vége lesz!

UJDONSÁGOK.

Székesfehérvár, okt. 31.

A székesfehérvári katolikusok Rákócziért.

Szent István városa sem vonhatta ki magát a nagy fejedelmet ünneplő empóriumoknak beláthatatlanul hosszú sorozatából. Hiszen ez természetes is. Még a legeldugottabb hepehupás falucska sem tudott elmenni ünnep nélkül. Am ezt a régi királykoronázó várost az ünnepségek országsszerte megnyitkozó közközlésén kívül a maga helyi tradíciói is parancsolóan kötelezték a Rákóczi-ünnep megünnepelésére. A tradíciók közt előjár a megye és város multját oly ékesen jellemző vallásos érzés s ennek egyik kedves hagyása, a Mária-kultusz. Mindenki tudja, hogy ezek a tradíciók közösséget támasztanak Rákóczi hitbuzgó, ideális lelkeivel.

Ilyen helyes nézőpontból figyelve a város társadalmának ünneplését a nagy temetkezési napon nem is választhatott volna egyetemesebb

kiterjedésű, egész keresztény szocietását jobban átfogó keretet a *Székesfehérvári Belvárosi Katolikus Kőr* hétfő-esti Rákóczi-ünnepélyénél. A székesfehérvári katolikus társadalom öntudatos részének színe-java buzgólkodott az ünnep sikerén, hogy minél nagyobb méretű legyen s elválasztó korlátoktól ezuttal eltekintve, zigazán művelt lelkeket minél közvetlenebbül vonhassa az ünnep eszméjének varázslatos körébe. A lokális társadalom sajnálatos széttagoltságára vall, hogy ilyen magasszintű s a városban mindenféleképpen egyedülálló ünnepi est disztingvált közönségének egyébként zsuflot soraiban, a szemlélfedés alkalmat találhat keresztény társadalmi tényezők és rétegek távolmaradásának konstataálására. Objektív kritika mellett nyilvánvaló, hogy ezt az elmaradást, amelyet az adott körülmények közt másutt rendezett ünnepélyek — ilyenek nem lévén — sehogysm fődhatnak, például a jelentőségteljes nap címén kialakult gesztronomikus milióval menteni nem lehet . . .

A székesfehérvári katolikusok ünneplése minden részletében előkelő volt. Híjával minden provinciális dagálynak és izléstelenségnek. Ezt különös nyomatékkal kívánjuk kiemelni. Fényes volt, meleg, lendületes és kiválóan harmónikus.

A publikum kellemes, szindus képet nyújtott. Szép asszonyok, virulóarcú lányok pompás toalettjei mellett egy-egy fekete szigete a szalonkabátoknak. Az egyházmegyei papság soraiban a cisztercita-főgimnázium tanárai. Az árkádok alatt a Szent Imre-internátus uniformisós diákjai. Ezek az egyenruhák a kénytelen-kelletlen hiányzó hadsereget juttatják a közönség eszébe. Csakhamar föltűnik a honvédeknek egy-egy tagja, ami aztán egyszerre kiengesztelőleg hat.

Az aránylag keskeny színpad dekorációja diszkrét és ötletes. Egyik oldalán a kör főfőhéher millenárius zászlaja, másikon selyemtrikólor. A deszkákon délszaki növények sorfala. A háttérben a város Rákóczi-képe piros-kék szalagokkal, fölötté megfópt, régi zászlócska. Mindez olyan tiszta, főlemelő, ünnepi.

Az érdeklődő várakozás bizalmas tereferéje elhallgat, taps zug végig a termen, mikor a népszerű *Frycsaj* Richard karnagygyal élén a honvédeknek lép a színpadi emelvényre. A katonák díszben vannak, karnagyuk a pápai érdemkereszttel mellén. A zene megszólal. Belekezd *Frycsaj* karnagy „Kurucábrándjába” — a talentumos muzsikos művészelkének ezt a hazafias koncepcióju, kifejezésteljes nagy zenealkotását a kar precíz kidolgozással adta elő. Magyar érzések lobogó tüze járta át a szívüket a muzsikaszó nyomán s vége-hossza nem volt tapsnak, ünneplésnek, amikor elhallgatott. A zenekarnak meg

kellett toldani a számot *Frycsaj* ügyes karvezetése mellett *Berlioz* Rákóczi-indulóival.

Göröcsöni Dénes budapesti főreáliskolai tanár, ismert jőnevű katolikus író ünnepi beszéde következett ezután. A beszéd a maga eredeti álláspontjával, önálló főfogásával, amely a nagy ünnep erkölcsi tartalmát egészen új oldaláról mutatta be, mély barázdákat szántott a lelkekben. Feszült figyelem kísérte a beszéd minden passzusát, amely komoly gondolatokat, nehéz igazságokat tárt föl igen tetszős, szerencsés formában. Mintha csak mintája akart volna lenni az igazi, a kvalitásos ünnepi beszédeknek, amelyek féltő gondallal kerültek a frazeológia közheyleit s a lappáliákat.

A nagyhatású beszédet mai számunkban, amelyet egyébként a helyi Rákóczi-ünnepélyek jegyében állítottunk, a lap élén közöljük.

A kőr férfikara kurucnótákkal szerepelt, *Kneifel* Ferenc dr. székesegyházi karnagy dirigálása mellett. A karnagy maga is énekelte egy-egy szöveget dallamos baritonján. A nóták színezése szimpatikus volt, az énekkar összehatása tetszős. A hallgatóság sürű tapsokkal honorálta.

Most melodráma következett. A Prónay-Szent-Gaaly „Rákóczi zászlója.” A szépen szárnyaló szöveget *Tóth* Kálmán tanárjelölt szavalta. Nem közönséges sikert ért. Hanghordozása, amely az olesó hatás ellenszenves álpáthozát mellőzte, megnyerő föllepte, előadásának rutinja egyformán tényezői voltak a szavalat erejének. Az előadás értékét üle leánylélkek a poézis illatos bájával fokozták. *Füster* Margit hegedűn, *K. Jós* Stefike zongorán kísérték a szavalót, kecsesen, érzelmesen. *Kneifel* Ferenc dr. karnagy bánatos akkordokat szólaltatott meg a gordonkán. A színpadok mögött a vegyeskar a „Boldogasszony Anyánk” . . . s a híres „Gyözhetheten én köszalom” egy-egy strófáját énekelte kitűnő összhanggal illeszkedve a műsor mezőnyébe. A melodráma a maradandó hatásnak ezen a kedvező talapzatán épült ki. A tetszésnek frenetikus megnyilatkozása járt a nyomában.

Befejezésül újra zeneszám következett. A honvéd zenekar „Czinka Pannát,” *Frycsaj* Rikárdnak műgonddal konstruált muzsikális jellemrajzát, majd Lavotta „Hajnali szerenádját” adta elő az „Ocskay brigádrosból” bravuros játékkal, brilliáns technikával. A derék, hazafias zenekarnak ismét ünnepeletésben volt része.

Az ünnepi este programja kimerült. Csaknem két órát — szokatlanul hosszú időt — vett igénybe — fél 6 óráról fél 8 óráig — s mégsem fárszotta ki hallgatóságát. A műsor számonkint növelte az érdeklődést s közönségét valóban lelki üdülésben részesítette.

véréssé lett kardjukat, vagy mert igen szerették a dicső fejedelmet, megosztották vele a száműzetés keserves kenyerét.

Nehéz volt a vallás pillanata és oly fájdalmas, hogy a dicső fejedelem soha el nem feledhette. Mikor a szabadság szent küzdelmében odahagyta gazdagságát, jólétét, szóval mindenét, ezt örömmel tette, mert édes hazájának oltárára tette áldozatának füstölő tőmjénét: mikor pedig a hazát kellett itt hagynia, az fájt szívének; de balzsamként csepegett lelkének fájo sebeire az a biztató tudat, hogy így talán bekésebb jövő vár sokat szenvedett édes vércire.

Homo proponit, Deus disponit. Ember tervez, Isten végez. E megnyugtató gondolat kísérte a dicső fejedelmet száműzetésének útjain, míg végre rodostói magányában nyugodt lélekkel kérhetett bocsánatot mindazoktól, kik leginkább üldözték és rágalmazták azt a fejedelmet, „aki bölcsőjétől fogva a szerencse legkegyetlenebb forgandóságainak játékszere volt, ki vala tőve a leggyűlöletesebb üldözötteknek és a legiszonyabb rágalmaknak, kizárattott a keresztény fejedelmek birodalmaiból és annyi éven át a törökök kenyérére szorult.”

De végre is megsokallta az Úr sokat szenvedő szolgájának kínos földi létét, hiába kérte az Istent szerető környezete, „hogy tartsa meg ezt a nagy embert, akit még az ellenségei is nagynak tartanak; elküldé a halál angyalát, hogy vezesse az Úr zsámolyához szerető szolgáját. Es meghalt a nagy fejedelem, kinek halálát megható, keresetlen szavakkal adja elő *Mikes* Kelemen: „Amitől tartottunk, abban már benne vagyunk.

Az Isten árvaságra tőve bennünket és kivéve ma közüllünk ami édes urunkat és atyánkat, három óra után reggel. Ma nagypéntek lévén, mind a mennyei, mind a földi atyáinknak halálokat kell siratnunk. Az Isten mára halasztotta halálát urunknak azért, hogy megszentelje halálának áldozatját annak érdemével, aki ma meghalt értünk. Amicsoda életet élt és amicsoda halála volt, hiszem, hogy megmondották neki: Ma velem léssz a paradicsomban! „Hullassuk bőséggel könnyeinket, mert a keserűségnek köljé valóságosan reánk szállott. De ne azt a jó atyánkat sirassuk, mert őtet az Isten annyi szenvedése után a mennyei lakodalomba vitte, ahol a gyönyörűségnek és az örömmek poharából itatja, hanem mimagunkat sirassuk, kik nagy árvaságra jutottunk.”

Es te jólelkű zagoni *Mikes* Kelemen, kinek nem vala más bűnö, mint igen szeretted az öreg fejedelmet, nem kiserheted el jó uradat édes hazádba! Evtüzdek dicső küzdelmeit, majd összes keserűségit megosztottad a dicső fejedelemmel, nem hagyta el szomorú száműzetésében, kedves humoroddal eloszlatad a keserűség nyomasztó kínjait és elkiserterd őt utolsó földi útjára és egyedül maradtál a büjösök közül Nagy Törökországban. Nem volt melletted senki, aki haló poraidnak megjelölje helyét, hogy egykoron a hozzátok nem méltó utódok édes szülőföldetek véraztatta hantjaival takarják be csontokatokat.

Ott hagyott a jó öreg fejedelem a Mármora tenger partján és egyedül hallgatod a tenger mormogását Nagy-törökországban. Nem lebeg többé körülötted Rákóczinak lelke, csak a bus

feledékenységed kizsartatlan alakja. Ez lett a te osztályrészed itt a földön, de buzgó hited szerint és a mi hitünk szerint is: nem így van ez az örökké élők hazájában.

Te pedig közénk jősz, dicső fejedelmünk; veled jőnek szeretteid; mert méltatlan unokáitok százasos küzdelmek árán végre valahára szereztek és biztosítottak helyet számotokra abban a hazában, mely egykoron a tiétek volt, hogy ezentul ismét közvetlen közelről velünk örvendjétek lelkesítő örömmámorunkban, de egyuttal velünk szenvedjétek és zokogjatok, ha édes hazánk boros egére vészes felhők ülnék.

Szólnak már a harci tárogatók. Jön a mi nagy urunk, dicső fejedelmünk. Királyi a pompa, mely téged körülvesz. Csak a majtényi síkon szélszört kuruc katonáid nem kísérnek fejedelmi utadon. Ok leraktak a fegyvert, s nincsen mivel diszsortizet adjanak vezérlo fejedelmük tiszteletere. De hiszen nem kegyelmezett fejedelmünk jón haza, hanem a megkegyelmezett hazaarulónak nevezett II. Rákóczi Ferenc.

„Rákóczi, Rákóczi! kurucok csillaga!
Takurt bátor messze, idegen föld pora,
Nem voltál Te soha, soha senki másé,
Csak magyar hazadé, gyászoló hazadé.
Mártrunk! Népünk Te nagy büjdosója,
Im haló porodnak, egész nívoltodnak
Nem holt, hideg érc, kö . . . millió hón érző
Halás honfisziv az őrzője, óvoja
Örökké virágos, élő koporsója.”

A puhikum oszladozni kezdett a figyelmes honvédeknek Rákóczi-indulója mellett. A hazatérők az estélyi határos részleteit értékelgették, míg a közönség egy része társasvacsorára maradt vissz a kör helyiségeiben.

Esti 8 órakor a kör kistermében asztalhoz ült a száz főnyit meghaladó társaság. A pecsenyéni Szabaly József dr. ügyvéd, a Székesfehérvári Belvárosi Katholikus Kör alelnöke a nagy ünnep jelentőségét méltatta mélyértelmű, tömör felszólalásában. A másik hivatalos szónok Bilkei Ferenc, a *Fejérmegyei Napló* főszerkesztője volt, aki hosszabblelkűen, lelkes pohárköszöntőben emlékezett meg az est szereplőiről. Még számos töst hangzott el, áthatva hazafias hévvel és bensőséggel. A cigány kurucnótákkal alkalmazkodott a nagy naphoz. Az illusztris társaság csak éjfél felé oszlott el.

Közygülés a városnál.

Rákóczi Ferenc babérkoszorúval ékesített képe diadalmasan tekintett le a közgyűlésre. Az övé most az ország, az övé szerete, sőt az övé lett a mai közgyűlés első pontja is. A közgyűlés elején felolvasták ugyanis a Rákóczi Ferencről hozott s a napokban szentesített törvényt, amely a nagy bujdosó hanyvainak visszahozataláról s az őt megbélyegző törvény eltörléséről szólott. A közgyűlés tagjai fölfalva hallgatták a törvény szövegét s eljénzéssel fogadták annak kihirdetését.

A városi közgyűlés egyébként délelőtt csak az interpellációkat s a jövő évi költségvetést tárgyalta. A többi délutánra maradt.

Széchényi Viktor gróf távolléte miatt a közgyűlést Havranek József polgármester vezette. A jövő havi közgyűlés nov. 26-án lesz.

Dr. Veres Mihály v. b. t. terjedelmes indoklásban az iskolágyben interpellálta a polgármestert. Az idén 4057 tanuló iratkozott be, 10-tel több, mint az előző évben. A 40 iskolaterem közül csak 8-ban van normális számú tanuló, a többiben többé-kevésbé zsufolva vannak. A város adminisztrációjában nem lát eléggé komoly szándékot az iskolagyben rendezésre. Havranek József polgármester teljesen indokoltan tartja a felszólalást. Iskolánk hiányait mindenki ismeri s nem is hiányzik a jóakarattól, hogy azokon segítünk. Csúpan a hatóság szánalmassal szerepe ellen tiltakozik. A mit nem tehetünk, azt elharthatatlan akadályok miatt nem tettük. Ő ahajta az orvoslást s azt akarja, hogy már a tavasszal kezdenek legyenek a tervek az új iskola és két pártallosztály építéséhez, hogy az a jövő évben teljesülhessen. Egyébként egy memorandumot készítene a miniszterhez államségély kieszközölése végett. Veres Mihály dr. az úgynek a napirendre való kitűzését kéri, a közgyűlés azonban tudomásul veszi a polgármester jelentését.

Dr. Kecskés Líviusz v. b. t. a tej és tejtermékek ügyében interpellál. Január 1-től 500 literrel kevesebb tejet szállítanak városunkba. Öltandónak tartja, hogy a tejhamisítók ellen a közönség érdekében a legszigorúbban járjanak el, s a vétkesek büntetését a hírlapokban is közöljék. Havranek József polgármester kijelenti, hogy a tejvizsgálatra vonatkozólag tárgyalta már a miniszterrel, aki azt óhajta, hogy valamelyik főreáliskolai, vagy főgimnáziumi tanárt bizzanak meg a tejvizsgálattal. Ily irányban történik intézkedés. (Helyeslés.)

Dr. Sára Gyula a balatonparti vasút ügyében interpellál. Úgy tudja, hogy a közigazgatási bejárást is megtartották már s ennek értelmében az építendő vonat Fehérvár kikérülésével Bögöndön, Fülén, Kencsen keresztül menne a Balaton felső részére. Azt hiszi, hogy a társaság pénzt akar kicsikarni a városról s azért mellőzte Fehérvárt. De a közönség érdeke mást követel. Az bizonyos, hogy azon az uton 5 óra alatt ér a közönség Budapesttől a Balatonhoz. A vasutnak is, a mi közönségünknek is érdeke, hogy a vonal városunkon keresztül menjen. Azt indítványozza, hogy feliratilag kerjék a minisztert a helyzet orvoslására. Havranek József polgármester elmondja, hogy Bathyhány Lajos gróf képviselő háromnegyed évvel ezelőtt volt nála s kérte, hogy járuljon hozzá a város a vicinális építéséhez. Ő szükségesnek tartja a vicinálisokat, sőt a gyárpar fellendülése esetére feltétlenül fontosnak,

de úgy informálta Bathyhány grófot, hogy a város hozzájárulása ez idő szerint a közönség hangulata alapján kizártnak látszik. A gróf el távozott, okt. 19-én meg volt a közigazgatási bejárás s erre ő kiküldte Roé főkapitányt és Winkler főmérnököt. A tanácskozás eredménye városunk elkerülése volt. Ő indítványozza, hogy írjanak fel a miniszterhez. Sára Gyula dr. tudomásul veszi a polgármester választát s indítványát kipótolja azzal, hogy deputáció menjen a miniszterhez. (Helyeslés.)

Következett a költségvetés.

Juh István főszámvévó egy ideig a Székesfehérvári Hírlap egy cikkirójával polemizál s helytelennek tartja, hogy névtelenül kifogásolja a költségvetést, holott arra mint bizottsági tagnak személyesen is módja volna. Helytelennek tartja azt az eljárást, hogy a költségvetési bizottság a tisztviselők fizetésrendezésének érdekében megnyírbálja a költségvetési előirányzatot, hogy a pótdó emelése elkerültesse, pedig ezáltal sok udvós reform alkotása marad el. Kéri a költségvetés elfogadását.

Tóth Artur tiltakozik az ellen, hogy lapja cikkiróját a névtelenség miatt kifogásolják s így presszionálni akarják őt annak kiadására.

Sára Gyula dr. hosszabban beszél a költségvetésről, amely hű tükre a város anyagi helyzetének. Nincs benne semmi olyan, amely a város előmenetelét előmozdítaná. A szükséges haladás költségeit folyton lenyírbálják s így történik, hogy pár év múlva majd olyan hiányok állanak elő, amelyeknek pótlása nagyon súlyos terhet ró a város vállaira. Nincs bizalommal a költségvetési bizottság működése iránt. A törvényhatósági bizottság kebeléből 24 tagú bizottság kiküldését kéri a költségvetés irányítására. Már a fizetésrendezésnél megmondotta, hogy az pótdó emelés nélkül lehetetlen. Rossz gazda az, aki mindent össze enged elől, hogy a javítási költségeket megtakarítsa.

Kégl Miklós megemlíti, hogy dicsekedett vele valakinek, mennyit adunk ki, mégsem emeljük a pótdódot. Az illető azonban azt válaszolta, hogy ez az egész csak szemfényvesztés. A város sok cifra dolgot valósít meg s a szükségekre való kiadás így elmarad. Úgy járunk majd, mint Budapest, ahol szintén rengeteg adósság van. De a fovaros gazdag, mi azonban szegények vagyunk. Ha a haladás egyik fokmérője az adósságcsinálás, akkor mi már nagyon modern város vagyunk. Adósságot lehet csinálni úgy, hogy az kamatot hozzon, de lehet úgy is, hogy az nem gyümölcsözők. Csinálnak adósságot, hogy a kamatját a saját zsebükből fizetik ki. Így leszünk a vízvezetékek is, amelynek költségeit a saját zsebükből fizetik ki. Ha valamit nagyon akarnak, azt nagyon dicserik s aki ellenkezik, azt mucsainak nevezik. Így tettek különösen a vízvezetéknel. A vízvezeték csúpan kényelmi ügynek tekintik, mert egészségügyi szempontból nem látja megindokolva. Hosszasabban beszél a vízvezetékéről, majd az ellenmondások után befejezi beszédét.

Kovács István v. b. t. hibáztatja a nyilvántartási rendszert s az egyes kiadási tételek részletesebb kimutatását kéri. Helyteleníti, hogy a számvéveség még most sem készült el az adókimutatásokkal. Ő például tévedésből virilistának jelezték, mások nevére pedig egész sereg rokona alóját ráirták.

Pollák Armin v. b. t. az utcák rendezését s a várarki csatorna bebottozását sürgeti. Megígérték mindegyiket s mindaddig semmi sincs belőle. Dieballa György helyteleníti a nyilvántartási rendszert. Az utak rendezését égető szükségnek tartja. A makadással való fedés nálunk célra nem vezet, mert sokba kerül, gyorsan romlik s csak por lesz belőle. Indítványozza, hogy vegyen fel a város nagyobb törlesztéses kölcsönt az utak helyreállítására s akkor nem kerül többbe az utfenntartás, mint most. Patáky Armin dr. a csatorna tisztítása miatt szólal fel.

Holly Géza dr. elszomorító tényeket lát a költségvetésben. A vezetés nem olyan, amely a város haladását eredményezhetné. Maguk a tisztviselők is kénytelenek bevallani, hogy nálunk haladásról alig lehet szó. Akár a közigazgatást, akár a közegészséget, akár az iskolai ügyet tekintjük, mindenütt nagyon elmaradtunk és tömémentelen a javítani való. A vezetésből hiányzik

az ambíció, amely az előmenetelt keresné. A hibák az eltakarásában merül ki erejük. Nem hiszi, hogy a fizetésrendezés volna az oka, hogy több szükséges intézmény elmaradt. Ő nem tartja elégségesnek, ha a költségvetést egy másik bizottság csinálja, ha a lelkiismeretes, ambíciós tisztviselői kar. A közgyűlés sok határozatát ignorálják. Az ürülékek gazdasági célokra való felhasználásából kimutatás szerint ezrekre menő haszna volna a városnak, ki is mutatták, beszéltek is róla, aztán az ügy elaludt.

Havranek József polgármester szerint a bizottsági tagok sokféle és gyakran a legellenetesebb óhajokat nyilvánítják. Tiltakozik az ellen, mintha eltusolási szándékaik volnának. Szívesen összehívja a bizottságot, amely egyes beruházások felett tanácskozik. A mostani költségvetés olyan, mint az előtiek. *Ha nem haladhatunk, az a város közönségén múlik, miní amely visszariad a költségektől.* Szívesen hozzájárul az utcarendezéshez, a mit azonban az is hátráltatott, hogy a vízvezeték készítése megint csak a burkolat felszedését követelné. A csatorna bebottozás a Nádor-csatorna folyamatban levő mélyítése miatt nem volt lehetséges.

A közgyűlés ezáltal hozzáfogott a költségvetés részletes tárgyalásához, a mely több kisebb jelentőségű felszólalás után fél 1 órakor ért véget. Folytatása pénteken 10 órakor lesz.

— (Sub umbra mortis.) Ujra elérkeztünk a síroknak, a temetőnek és a halottaknak ünnepéhez. A hálás kegyelet mécsét gyújt a síroknak, koszorút tesz a keresztfához s inádkozik szeretettel a földtámas reményében. Szép ez a szomorú ünnep, megtanít tűrni, szenvedni és bizni sírnál azoknak, kik a halál árnyékában ülnek. — A város temetőiben is kezdődik már a holtak birodalmának látogatása. *A rendőrség gondosan ügyel a sírok nyugalmára, hogy a vallásos kegyeletet senki kihívó magatartásával meg ne sérthesse.*

— (Iparosinások Rákóczi-ünnepé.) A székesfehérvári iparos-inasiskola tanulói hétfőn, e hó 29-én délután 3 órakor a városház nagytermében tartottak szépen sikerült Rákóczi-ünnepélyt. Pansch Károl igazgató lelkes megnyitó beszéde után Vida József, Pataki János, Boda Lajos, Lengyel Árpád, Hindelang Árpád alkalmi költeményeket szavaltak, Schweininger József a hazatérő Rákóczi üdvözölte csinos beszéd keretében s Velinszky Ferenc tanító a nap nagy jelentőségét ismertette. Közben szebbnél-szebb énekszámok tették változatossá a gazdag programot. Végezetül a Himnusz elnéklése után Sára Gyula dr. ügyvéd, az ipariszkolai bizottság elnöke intézett az ifjusághoz beszédet. Különösen hangsúlyozta Rákóczi mély vallásosságát, mint minden hősí erénynek kulforrását. Lelkerek követte a tanoncoknak, hogy ha az életben mint derék, jellemes, becsületes hazafiak akarnak kötelességeiknek eléget lenni: első sorban vallásos meggyőződésüket ápolják. A nagy hatást keltő beszédet az ifjuság lelkesedéssel fogadta s megéljenezte.

— A székesfehérvári tóvárosi olvasókör Budai-ut 3. sz. a levő helyisége azonnal kiadó. Esetleg az újépület is eladó. Fölvilágosítással szolgál a házban lakó tulajdonos.

— Tüzálló (samotteval) betéttel kifalazott kítőnyálhónak nagy választékban kaphatók Márkus Sámán özv. és fia cégnél, Jókai-utca 16.

— Gilde Vendel zenetanár november hó 1-ével Kossuth-utca 3. sz. a zeneiskolát nyit, amelyben hegedűre, tárogatóra és fuvalóra fog tanítani. A tanítványok a legszakértőbb oktatásban részesülnek. A beiratkozás az iskolában már e hó 29-én megkezdődött.

Szigeti és Társa fényképezési és festészeti műintézet Székesfehérvár, Kossuth-utca 9. sz. Nagyműszakot bármely kis fénykép vagy tárgyzat után aquarell, platin, vagy olaj kivitelben. Elsőrangú munkáért szavatol Szigeti és Társa.

Felölös szerkesztő: Dr. HELVEY LAJOS.